

Юрт таракқийети йўлида бирлашайлик!

Ishonch

2022 йил
27 январь
ПАЙШАНБА
№ 12
(4608)

Ўзбекистон касабаси уюшмалари Федерацияси нашри • Газета 1991 йил 21 мартдан
чиқа бошлаган • www.ishonch.uz • e-mail: ishonch1991@yandex.uz

Кун нафаси

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 27 январь куни видеоконференция шаклида ўтадиган «Ҳиндистон – Марказий Осиё» биринчи саммитида иштирок этади.

Президент Шавкат Мирзиёев раислигида 26 январь куни Ўзбекистоннинг 2022-2026 йилларга мўлжалланган таракқийёт стратегиясини белгилаш ҳамда уни жорий йилда амалга ошириш масалалари муҳокама юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Давлатимиз раҳбари «Эндокринология хизматини такомиллаштириш ва кўламини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорга имзо чекди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – инвестициялар ва ташқи савдо вазири Сардор Умурзоқов Покистон Иқтисодиёт ва саноат вазирининг савдо ва инвестициялар бўйича маслаҳатчиси Абдул Раззоқ Довуд билан видеоконференция шаклида музокаралар ўтказди.

Соғлиқни сақлаш вазирлигида Туркиянинг мамлакатимиздаги Факултети ва мухтор элчиси Олган Бекар билан бўлиб ўтган учрашувда ўтган даврда тиббиёт соҳасидаги ўзаро ҳамкорлик натижалари ҳамда келгусидаги режалар муҳокама этилди.

Ҳиндистоннинг Интеграл университети асосчиси ва ректори Сеидом Васеem Ахтар бошчилигидаги делегация Бухорога ташир буюрди.

Исроил давлати мамлакатимизга COVID-19дан ҳимояланиш воситалари ва тиббий жиҳозлардан иборат инсонпарварлик ёрдамини кўрсатди.

Абдулла Азизов «Олмалик кон-металлургия комбинати» АЖ бошқаруви раисининг рақамлаштириш бўйича ўринбосари этиб тайинланди.

Жорий йилнинг 17-25 январь кунлари камондан отиш бўйича Россиянинг Орёл шаҳрида бўлиб ўтган халқаро турнирда зафар қўнган спортчиларимиз тантанали кутиб олинди.

Кўзи ожиз пиёдалар учун қулайлик яратиш мақсадида Самарқанд шаҳридаги Садриддин Айний кўчасига илк бор овозли светофор ўрнатилди.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

Самарқанд вилояти

Фаолият

МУРОЖААТЛАР МУНДАРИЖАСИ

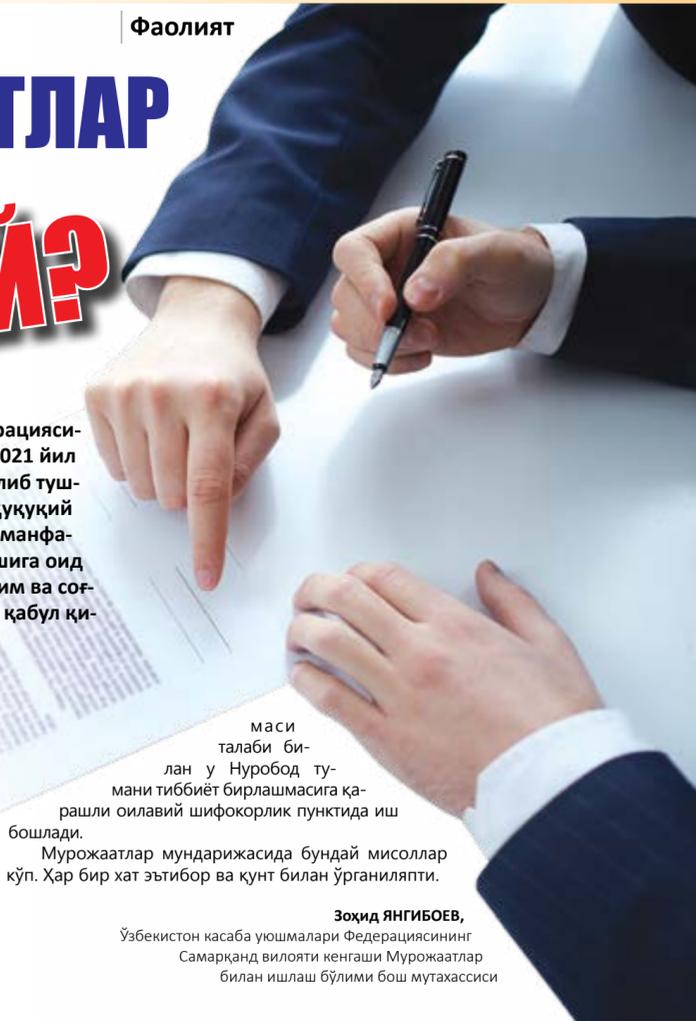
ҚАНДАЙ?

Ўзбекистон касабаси уюшмалари Федерациясининг Самарқанд вилояти кенгашига 2021 йил мобайнида 437 тадан ортиқ ариза келиб тушган. Таҳлилга кўра, уларнинг 95 таси ҳуқуқий ҳимоя, 56 таси ижтимоий-иқтисодий манфаатларга доир. Меҳнат ҳуқуқи бузилишига оид мурожаатларнинг эса аксарияти таълим ва соғлиқни сақлаш тизими ходимларидан қабул қилинган.

Таълим тизимида ишловчи пайариқлик Комил Ражабов иш жараёнида муаммага дуч келади. Унинг мурожаати тармоқ касабаси уюшмаси туман кенгаши томонидан ўрганилиб, ижобий ҳал этилди.

Шу соҳада меҳнат қилаётган қўшрабкорлик Умида Мустафоева иш ҳақи ва бошқа тўловлар ундирилиши юзасидан ёрдам сўраган. Касабаси уюшмалари аралашуви билан Умидага тўланиши пайсалга солинаётган маблағлар ундириб берилди.

Гулноз Отабоева эса ҳомиладорлик таътилидан сўнг ўз иш ўрнига қайта олмаётганини билдирган эди. Тизим касабаси уюш-

маси талаби билан у Нуробод тумани тиббиёт бирлашмасига қарашли оилавий шифокорлик пунктида иш бошлади.

Мурожаатлар мундарижасида бундай мисоллар кўп. Ҳар бир хат эътибор ва қўл билан ўрганиляпти.

Зоҳид ЯНГИБОЕВ,
Ўзбекистон касабаси уюшмалари Федерациясининг Самарқанд вилояти кенгаши Мурожаатлар билан ишлаш бўлими бош мутахассиси

Фарғона вилояти

Оғриқ тишлар

СУВГА КЕТИБ...

Қишлоқнинг ёши катта ота-хон ва онахонлари билан суҳбатимиздан шу нарса аён бўлдики, қишлоқда туман масъуллари, сектор раҳбарлари иштирокида аҳоли билан учрашув ўтказилмаган, муаммоларни ўрганиш учун бирон-бир раҳбар келмаган. Ваҳоланки, бугунги раҳбарлар парданига фақат кабинетда ўтирмайдилар, жойларга чиқиб, аҳолини қийнаётган муаммоларни ўрганиш ва уларнинг ечимини топиш вазифаси юклатилган.

Капаянгиликларга ваъда эмас, обиҳаёт керак!

Капаянги – Бешариқ тумани марказидан 20 километр узоқликдаги қишлоқ. Қишлоқ аҳоли асосан деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланади. Бир қарашда ҳаммаси рисоладагидек кўринган бу қишлоқда аҳолини қийнаб келаётган муаммолар ҳам бор. Узоқ йиллардан бери қишлоқнинг Устозлар ва Бойтўпи кўчасида яшовчилар учун тоза ичимлик сув ташиб келиш чинакам машаққатга айланган.

Айни пайтда ушбу кўчаларда бир ярим минг нафар аҳоли яшайди. Улар ўтган асрнинг 60-йилларида қазилган яқкаюягона қудуққа навбатга туриб, сув ташиб ичишади. Қудуқ атрофидан кечая кун дуз одам аримайди. Аҳоли машина, эшак арава, замбил, велосипедда пақир, елим идиш, пластмасса ва темир флягаларда сув ташийди.

Қишлоқ нуронийлари қишлоққа камиди яна битта сув қудуғи зарурлигини айтиб ва кўчаларга обиҳаёт тармоғи тортилишида кўмак сўраб, кўп жойларга мурожаат қилишган. Аммо арзлари эътиборсиз қолиб кетди. Бир сафар «2015 йилда дастурга

тушгансизлар» деган жавобни олишганда, қишлоқ аҳоли роса суюнганди... Аммо, мана, 2022 йил ҳам бошландики, қишлоққа сув тармоғини тортишдан дарак йўқ.

– Шу қишлоққа келин бўлиб тушганимга 37 йил бўлди. Ушандан бери бир километрлик масофадан сув ташиб ичамиз, – дейди Зулайхо Мақсудова. – Сувга борсангиз, 2-3 соатсиз уйга қайтмайсиз. Чунки қудуқ олдида доимий равишда узундан-узоқ навбат бўлади. Утган йили маҳалла аёллари билан кўчаларга тармоқ тортиб беришда кўмак сўраб, туман ҳокимиятига бордик. Овора бўлганимиз қолди. Тайинли жавоб йўқ.

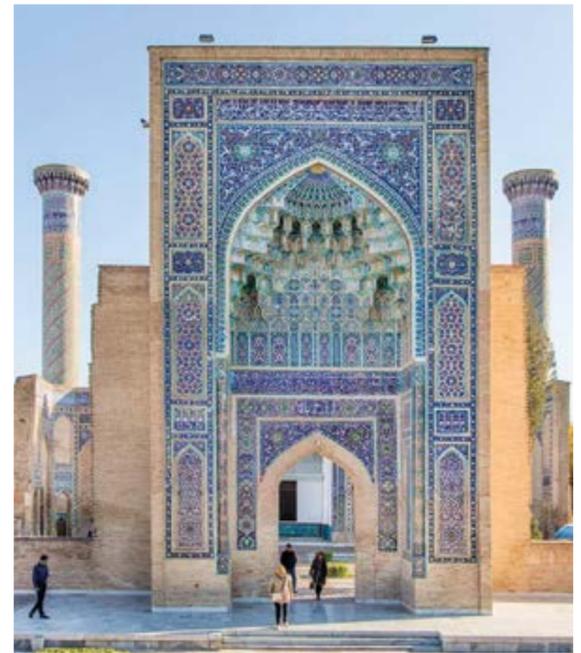
– Қишлоғимиз аҳоли ориятли, – дейди Озодахон Эрматова. – 1994 йилда табиий газдан узилдик, ҳеч қаерга «дод» деб бормадик. Йўлларимиз асфальт кўрмаган. Аммо бирор жойга бориб, шикоят қилмадик. Маҳалла-кўй пул тўлаб, ўзимиз шағал ётқиздик. Аммо сув ташиб ичишдан чарчадик... Қишлоқдаги муаммолар бўйи-

ча «Капаянги» МФЙ идорасига бордик. Маҳалла фуқаролар йиғини раиси Илҳомжон Жалолов идорада йўқлиги боис у билан телефон орқали боғландик. Раис айни пайтда олисда экани, Капаянги 2023 йил давлат дастурига киритилганини айтди.

Қишлоқнинг ёши катта отахон ва онахонлари билан суҳбатимиздан шу нарса аён бўлдики, қишлоқда туман масъуллари, сектор раҳбарлари иштирокида аҳоли билан учрашув ўтказилмаган, муаммоларни ўрганиш учун бирон-бир раҳбар келмаган. Ваҳоланки, бугунги раҳбарлар гарданига фақат кабинетда ўтирмайдилар, жойларга чиқиб, аҳолини қийнаётган муаммоларни ўрганиш ва уларнинг ечимини топиш вазифаси юклатилган.

Жорий йил «Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили» деб номланди. Тумандаги мутасаддилар бу эзу мақсаднинг моҳиятини нечоғли тушунишар экан, кўраимиз? Умид қиламизки, «Капаянги»да ўзгаришлар бўлади.

Жамшид ЭРГАШЕВ,
«ISHONCH»

Тошкент вилояти

Ички туризм

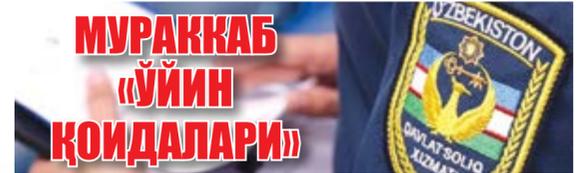
КЎХНА КЕНТ таассуротлари

Чирчиқ давлат педагогика институтининг бошланғич касабаси уюшмаси томонидан фаол меҳнат қўлиб, кўпчилиги ҳурматига сазовор бўлган 50 нафар ходимнинг Самарқанд шаҳрига саёҳати уюштирилди. Улар Самарқанд шаҳрининг диққатга сазовор жойларида бўлиб, табарруқ масканларни зиёрат қилишди.

– Институт маъмурияти ҳамда касабаси уюшмаси бундай сафарларни жорий йилда ҳам тизимли давом эттиришни режалаштирган, – дейди институт бошланғич касабаси уюшмаси раиси Дониёр Зокиров.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ,
«ISHONCH»

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА ЎҚИНГ...

МУРАККАБ «ЎЙИН ҚОЙДАЛАРИ»

БИРЛАШГАН ЎЗАР ёхуд кооперация яратаётган имкониятлар

«ЭҲТИЁТСИЗЛИК ОҚИБАТИ» ДЕЯ ТАВСИФЛАМОҚЧИ ЭДИЛАР...

KAPAYANGI

– Айни пайтда Устозлар кўчасидаги 143 та хонадонда 867 нафар, Бойтўпи кўчасидаги 119 та хонадонда 648 нафар аҳоли яшайди, – дейди «Капаянги» МФЙ раиси котиби Толибжон Шоҳиев. – Уларни қийнаб келаётган сув муаммоси бўйича ҳар йили таклиф берамиз, мурожаат қиламиз. Лекин таклифимиз ўтмайди. Бу муаммо қачонки қишлоқ «Обод қишлоқ» давлат дастурига тушсагина, ўшанда ҳал бўлиши мумкин.

Навоий вилояти

Сарҳисоб

ЭЗГУ ХАРАКАТЛАР бардавом

Бугун касаба уюшмалари тизимида хар қачонгидан кўра тиғиз фаолият юритилаётир. Бунни зим-мадаги вазифалар кўламиндан ва унинг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботлар салмоғидан ҳам англаш мумкин. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Навоий вилояти кенгаши томонидан халқимиз ҳаётини фаровонлаштириш мақсадида амалга оширилаётган ишлар, ўтказилаётган тадбирлар, инсон омили доирасида ташланган қадамлар оғир пандемия шароитига қарамастан, кўпчилигининг эътиборини тортаётгани ҳам бежиз эмас.

Айниқса, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши ҳамда «Ёшларни кўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустақамлаш йили» давлат дастури ижросини таъминлаш борасида эришилган натижалар кенг муҳокама ва эътирофларга сабаб бўлди.

Сурхондарё вилояти

Термиз ҳарбий госпитали бир гуруҳ ходимларининг мурожаати Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Сурхондарё вилояти кенгаши томонидан тегишли тартибда атрофлича ўрганилди.

Юртдошларимизнинг турмуш шароитини яхшилаш, даромадларини босқичма-босқич ошириб бориш, ёшлар ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш, уларни хар томонлама кўллаб-қувватлаш борасида ўтказилган маънавий-маърифий, жисмоний тарбия ва спорт тадбирларида касаба уюшмаларига аъзо бўлмаган навоийликлар ҳам бевосита иштирок этдилар. Бу давлат дастурларини ҳаётга татбиқ этиш масаласи умумхалқ ҳаракатига айланганининг ўзига хос тасдиғи ҳамдир.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг «Ходимлар ўртасида соғлом турмуш тарзини кенг татбиқ этиш ва оммавий спортни янада ривожлантиришга кўмаклашиш тўғрисида»ги қароридан белгилаб кўйилган мақсад ва вазифалардан келиб чиққан ҳолда, хар ҳафтанинг жума, шанба кунлари вилоят кенгаши ишчи ходимлари ҳамда тизимнинг кўйи поғоналари вакиллари учун спорт кунлари дея эълон қилинди. Футбол, волейбол, бас-

кетбол, шахмат-шашка, стол тенниси, енгил атлетика мусобақалари ҳафтанинг хар икки кунини давомида узлуксиз ўтказиб келинди. Шунингдек, вилоят миқёсида ички туризмни ривожлантириш мақсадида турли соҳаларда меҳнат қилаётган замондошларимизнинг мингдан ортиғи ҳамда «Аёллар дафтари»га киритилган ижтимоий ҳимояга муҳтож опа-сингилларимизнинг аксарияти Навоий, Самарқанд, Бухоро, Тошкент, Хоразм, Қарши, Термиз шаҳарларининг диққатга сазовор жойларига саёҳатлар уюштирилди. Бунда, касаба уюшмаларининг маблағлари ва бошқа имкониятларидан фойдаланилди.

Айни паллада Президент Шавкат Мирзиёевнинг ташаббуси билан мамлакатимиз миқёсида ёшлар тарбиясига, уларнинг интеллектуал салоҳиятини юксалтиришга, жамиятда ўз ўрнини топишига кўмаклашишга жиддий эътибор қаратилмоқда. Мана шу эзгу мақсадлардан келиб чиққан ҳолда Навоий давлат педагогика ва Навоий кончилиқ институтларининг битирувчи талабалари, касаба уюшмалари тизими фаоллари ва йирик ишлаб чиқариш корхоналарининг раҳбарлари иштирокида

Касаба уюшмаси аралашгач...

пенсия ёшига тўлганлиги ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ ёшга доир давлат пенсиясини олиш ҳуқуқи вужудга келганлиги сабабли улар билан тузилган номуайян мuddатли меҳнат шартномасини 60 ёшга тўлгунга қадар ёки мuddатли меҳнат шартномасининг мuddати тугагунга қадар иш бевурачининг ташаббуси билан бекор қилиш таққиланди.

Юқоридигилардан келиб чиққан ҳолда, Термиз ҳарбий госпитали томонидан Саломат Ҳайдарова, Жамила Гаипова, Тамара Гаффарова, Зархон Тулаева, Неля Буриева, Мегнор Фаниева, Роила Раҳматова, Инобат Жумаева, Ойимхон Юлдашева ва Саломат Худоберберовалар билан тузилган меҳнат шартномаларини Ўзбекистон Республикаси МҚнинг 100-моддаси, 2-қисми, 7-бандига асосан бекор қилиш ҳақида 2021 йил 16 июнда берилган оғоҳлантириш хатларини ғайриқонуний деб топиб, бекор қилиш юзасидан иш бевурачига меҳнат ҳуқуқи инспектори томонидан кўрсатма берилди.

Кўрсатма қаноатлантирилиб, иш бевурачининг оғоҳлантириш хатлари бекор қилинди. Бугунги кунда ходимлар меҳнат муносабатларини давом эттирмоқдалар.

Зариф ХОЛОВ,

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Сурхондарё вилояти кенгаши меҳнат ҳуқуқи инспектори

Нафиса ҲАБИБУЛЛАЕВА,

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Навоий вилояти кенгаши Маданий-маърифий ва спорт ишлари бўлими етакчи мутахассиси

Андижон вилояти

Меҳнат муҳофазаси

Иш жараёнида хавфдан мутлақ холи бўлишнинг имкони борми? Жойларда меҳнатни муҳофаза қилишга доир қатор манзилли саъй-ҳаракатлар, мунтазам чоралар кўрилатганига қарамай, но-хуш вазиятлар, таассуфки, ҳамон учраб турибди. Бас, шундай экан, юқоридаги аччиқ савол кун тартибидан тушмайди.

ЙИГИТ БОШИ ҲАМИША ХАТАРДА...МИ?

Ушбу фикр бежиз бот-бот тилга олинмапти, албатта. Ўтган йили Андижондаги металлургия ва машинасозлик тизимидаги корхоналардан бирида ишловчи А.Тешабоевнинг чап кўли бош бармоғи металл кешиш ускунасида фойдаланиш чоғида дастгоҳ тасмасига қисилиб қолади. Мутахассислар ҳолатни ходимнинг эҳтиёсизлиги баробарида бўлим масулининг ишни меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларига риоя этган ҳолда ташкил қила билмаганлиги оқибати, деб баҳолашди. Тўғри, вақти келиб соғлиғи тикланган ходим ишга қайтди, аммо чекилан ҳаловатсизлик, оғриқ азоби-чи? Ахир танамизга оддийгина зирапча кирса, қанча безовта бўлаимиз?

«Худудгаз Андижон» газ таъминоти филиали чилангари Ғ.Бурҳонов ҳам шунга ўхшаш ҳолатни бошидан ўтказди. Вилоят марказининг Кўшарик даҳасидаги аҳоли хонадонларидан бирида таъминотдаги носозликни бартараф этиш жараёнида автоген идишининг қопқоғи очилиб кетиши оқибатида у енгил куйиш билан боғлиқ тан жароҳати олди. Хайрият, кўп ўтмай соғлиғи тикланди, ишга қайтди.

Аммо бепарволик оқибати хар доим ҳам енгил кечмаслиги, эҳтиётсизлик қимматга тушиши мумкинлигини асло хаспўшлаб бўлмайди. Пахтабод тумани электр тармоқлари корхонаси чилангари О.Мамадалиевнинг аянкли қисмати бунга аққол мисол бўлади. Зеро, корхона тасарруфидоги «Елғизбо» хар тармоғи жойлашган объектда уч ой аввал кўнгилсиз ҳодиса қайд этилди: трансформатор пунктига баланс ҳисоблагич ўрнатиш пайти у кучланиш остига тушиб, ҳалок бўлди. Маълум бўлишича, электр тармоқлари корхонасининг меҳнат муҳофазасига масъул устаси ишни ташкил этишда лавозим йўриқномасининг қатор бандларига риоя этмаган.

Вилоятдаги корхоналарда фаолияти турли-туман ускуна ва дастгоҳлар билан боғлиқ ўн минглаб ходимлар бор. Демак, хушёрликка қўл учидан ёндашилса, кўнгилсиз ҳолатга хар қадамда дуч келиш мумкин. Шунинг учун ҳам бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш борасида касаба уюшмалари томонидан мунтазам равишда жамоатчилик назорати олиб борилаётур.

Айтайлик, ўтган йили Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Андижон вилояти кенгаши меҳнатни муҳофаза қилиш хизмати ходимлари томонидан 38 та бошланғич ташкилот фаолияти ўрганилди. Шу жараёнда юздан зиёд камчиликлар аниқланиб, ишловчиларга хавфсиз меҳнат шароитларини яратиш, уларни махсус кийим-бош, пойабзал ва бошқа шахсий ҳимоя воситалари билан таъминлаш, санитария-маиший шароитларни яхшилаш, жойларда жамоатчилик назорати бўйича ишларни жонлантириш юзасидан касаба уюшма ва ҳўжалик органларининг 19 тасига амалий ёрдам берилди. Шу билан бирга, аниқланган камчиликларни бартараф этиш борасида иш бевурачига 38 та тақдимнома киритилди.

– Яқунланган йил давомида зарарли меҳнат шароитида ишловчи ходимларга 6 миллиард 412 миллион 360 минг сўмга сут ёки унга тенглаштирилган маҳсулотлар, даволаш-профилактика озиқ-овқат маҳсулотлари олиб берилди, – дейди вилоят кенгашининг меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича етакчи мутахассиси Дилшодбек Қаномов. – Ноқулай шароитларда фаолият кўрсатаётган ходимлар учун пандемия билан биргаликда ҳисоблаганда, 19 миллиард 282 миллион 224 минг сўмлик гигиена ва зарарсизлантириш воситалари тақдим этилди.

Шундай касб-хунарлар борки, иш жараёнида махсус кийим-бош, шахсий ҳимоя воситалари сув билан ҳаводек зарур. Бу борада ҳам қатъий жамоатчилик назорати ўрнатилганлигини вилоят миқёсидаги умумий рақамлардан илғаш қийин эмас. Жумладан, ўтган йили ушбу мақсадлар учун 13 миллиард 948 миллион 301 минг сўм миқдоридоги маблағлар йўналтирилган. Шу билан бирга, бешта бошланғич ташкилотнинг меҳнат шароитлари бўйича 1 минг 502 та иш ўрни аттестациядан ўтказилган.

Меҳнат муҳофазаси борасида гап кетганда, иш жараёнида юз бераётган, аммо ташқи омиллар билан боғлиқ бир оғриқли жиҳатни айтиб ўтмасак бўлмас. Балқичи тумани йўллардан фойдаланиш унитар корхонаси ходими Ё.Номирзаевани ёз кунларининг бирида ўзига бириктирилган ҳудуд – Фарғона ҳалқа йўлида лотокларни тозалаш пайтида машина уриб юборди. Аниқланишича, енгил автомобиль ҳайдовчиси куппа-кундузи рўлда ухлаб қолган экан...

Сўз бораётган ҳолат жиддий фикр юритишни тақозо этади. Худудда иш жараёнида қайд этилган кўнгилсизликларнинг аксарияти меҳнат жамоаларига мутлақо бегона шахслар – ҳайдовчиларнинг айби билан, тезликни метъердан ошириш ҳамда эҳтиётсизлик оқибатида содир этилган. Демак, жамиятда аллақачон пишиб-етилиб бўлган ИТХларни кескин қамайтириш бўйича жиддий қадамлар ташлашга бўлган ҳаётий эҳтиёж кун сайин долзарблашиб бормоқда.

Турган гап, бахтсиз ҳодиса оқибатида жабрланганлар ва уларнинг оила аъзоларига етказилган зарар ва товон пуллари тегишли корхона, ташкилот ва муассасалар иш бевурачилари ҳамда суғурта компаниялари томонидан тўғри ҳисобланиб, тўланиши юзасидан ҳам доимий назорат ўрнатилган. Аммо... Истардикки, ҳеч бир кимсани ҳатто чивин ҳам чакмасин! Бунинг учун жойлардаги барча бошланғич ташкилотлар етакчилари, меҳнат муҳофазасига маъсуллар ҳамда иш бевурачилар айланишига вазифаларини қалб амрига айналтиришлари зарур. Ана шундайгина халқнинг «Тоғ боши қорсиз, йиғит боши хатарсиз бўлмас», деган минг йиллик нақлини эслашга ҳоҳат қолмайди.

Нурилло НЎМОНОВ,

«ISHONCH»

Қашқадарё вилояти

Ташкилотнинг меҳнат муҳофазаси бўйича ўтказилаётган танловларда фаол иштироки, вилоят босқичида соғирлиқ ўринларни кўлга киритгани, албатта, бежиз эмас. Бу аслида ходимлар ва ўқувчилар билан доимий ўқув семинарлари ташкил этилаётгани билан изоҳланади. Жамоа шарт-

Яхши анъаналар асосида

риш мақсадида 20 та таянч бошланғич ташкилотни тузилди. Муборак тумани касб-хунар мактаби бошланғич касаба уюшма кўмитаси ана шундай таянч бошланғич ташкилотлар сирасига киради. Кўмита раиси Абдусаттор Қодиров изланувчан, ҳаракатчан етакчи. У 96 нафар ходим ҳамда 627 нафар ўқувчининг манфаатлари йўлида иш бевурачи билан ижтимоий шерикликда фаолият олиб бораётир.

Кўмитага алоҳида хона ажратилган бўлиб, муассаса залда касаба уюшмаси фаолиятига оид баннерлар иланган.

Касаба уюшма кўмитасининг иш режаси ҳамда «Маънавият соати» учун мўлжалланган режалар изчил амалга оширилаётир. Ходимларнинг ижтимоий, иқтисодий, интеллектуал ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида кўмита раиси учун ҳафтанинг шанба кунини «Услубий кун» деб белгиланган.

Ташкилотнинг меҳнат муҳофазаси бўйича ўтказилаётган танловларда фаол иштироки, вилоят босқичида соғирлиқ ўринларни кўлга киритгани, албатта, бежиз эмас. Бу аслида ходимлар ва ўқувчилар билан доимий ўқув семинарлари ташкил этилаётгани билан изоҳланади. Жамоа шарт-

номаси, харажатлар сметаси ва касаба уюшма кўмитаси раисининг йиллик иш режаси очиқ эълон қилинганлиги ходимларнинг жараёнлардан хабардор бўлишига, ўз имтиёзларидан фойдаланишига ҳисса қўшаётир.

Айни пайтда иш бевурачи ва касаба уюшма кўмитаси 2022-2024 йиллар учун янги жамоа шартномаси лойиҳаси устида иш олиб боришмоқда.

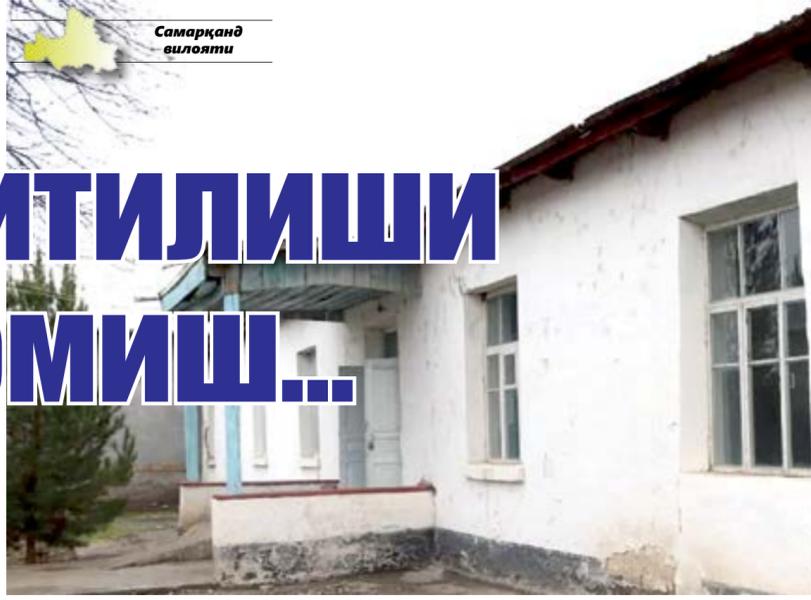
Яқинда туман кенгаши томонидан кўмитага «Мажид бўлмаган маълумотларни қайд этиш китоби» тақдим этилди ва уни юритиш бўйича услубий ва амалий ёрдам кўрсатилди.

Бошланғич ташкилотда соғлом турмуш тарзи ва бешта ташаббус тарғиботи яхши йўлга қўйилганлиги мактаб жамоасининг турли танловлар ҳамда спорт мусобақаларида фаол иштирок этишида муҳим омили бўлаётир. Ходимлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш борасида ҳам энг яхши анъаналар шаклланган.

Янгибой АВЕЗОВ,

Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Муборак тумани кенгаши раиси

Баҳрин Иштихон тумани марказидан атиги саккиз-ўн чақирим наридаги қишлоқ. Унда 28 минг нафардан зиёд аҳолига хизмат кўрсатаётган бир муассаса бор. Пештоқиға «8-сонли Ўзбекистон оилавий шифокорлик поликлиникаси» деган лавҳа илиб қўйилган. Бир қарашда ҳаммаси бинойидеккина. Аммо ичига кирсангиз, ажиб томошаларнинг гувоҳи бўласиз.

Самарқанд вилояти

Ажабо!

Дастурга киритилиши кутилаётган эмиш...

Бизнинг бу масканга сафаримиз чақалоқлар эмланадиган кунга тўғри келди. Шу боис бинода гўдаклар «инга-инга»си янграётган, ёш оналар дахлиздаги санокли ўриндиқларга навбати билан ўтириб, нафас ростлашаётганди.

ШИФОКОРЛАР БИЛАН МУЛОҚОТИМИЗ ЧОҒИ ПОЛИКЛИНИКАДА СУВ ҲАМ ЙЎҚЛИГИ АЁН БЎЛДИ. УЛАР БАКЛАЖКАДА СУВ ҒАМЛАБ, ЭХТИЁЖЛАРИГА ИШЛАТИШАР ЭКАН. СОВУН ҲАҚИДА ҒАПИРМАСАК ҲАМ БЎЛАДИ. БУНДАЙ ШАРОИТДА ТИББИЙ ТАЛАБ ТУГУЛ, ШАХСИЙ ГИГИЕНАГА РИОЯ ҚИЛИШ ҲАМ ЭСДАН ЧИҚИШИ ТАБИЙ. ПОЛИКЛИНИКА МУДИРИ ВАЗИФАСИНИ ВАҚТИНЧА БАЖАРУВЧИ СОҲИБ АРЗИЕВ ЭСА УШБУ МУАССАСА МАХСУС ДАСТУРГА КИРИТИЛИШИ КУТИЛАЁТГАНИНИ АЙТИШ БИЛАН КИФОЯЛАНДИ.

тиб чиқиш. Лекин ичкари ҳам аёллар ва болалар билан лиқ тўла.

Поликлиниканинг хўжалик ишлари бўйича мудир Баҳриддин Тўхлиев иситиш тизими тўғрисида шундай деди:

– Иссиқликни кеча-ю кундуз ўчирмаймиз. Эмлаш ўтказиладиган кунлари хоналарни янада кўпроқ иситиш зарур бўлади. Шу боис тупроқ аралаш кўмирни титкилаб, катта бўлақларини олиб ёқамиз. Баъзан қўлларимиз яра бўлиб кетади. Аммо, неча йилдирки, хоналарга меъёрдаги иссиқликни етказиб беролмаяпмиз.

– Шу кунларда «эмлаш» сўзини эшитсак, бир сапчиб тушадиган бўлиб қолганмиз, – дейди икки фарзанднинг онаси Ситора Уроқова. – Чунки поликлиниканинг дахлизи ҳам, хоналари ҳам совуқ, Устига-устак, пол қилинмаган, бетон қоплама эса

ўта зах. Бу ҳолатда норасидаларни ечинтириб, текшириш ва эмлаш хавфи-ку.

Эмлаш бўлимида ишлаётган ҳамшира Нозбуви Норқуллова хонасига электр печь олиб келиб, токка улаб қўйган экан. Лекин энергия қуввати пастлиги туфайли ундан етарлича иссиқлик чиқмаяпти. Поликлиника ходимлари авжи қиш чилласида ҳам ана шундай оғир шароитда ишлаганга мажбур бўлишмоқда. Ҳолбуки, қишлоқда табиий газ бор, шундоққина қўшни ҳовлида ловуллаб ёниб турибди.

Шифокорлар билан мулоқотимиз чоғи поликлиникада сув ҳам йўқлиги аён бўлди. Улар баклажкада сув ғамлаб, эҳтиёжларига ишлатишар экан. Совун ҳақида гапирмасак ҳам бўлади. Бундай шароитда тиббий талаб туғул, шахсий гигиенага риоя қилиш ҳам эсдан чиқиши табиий. Поликлиника мудир вазифасини вақтинча бажарувчи Соҳиб Арзиев эса ушбу муассаса махсус дастурга киритилиши кутилаётганини айтиш билан кифояланди.

Яна бир гап. Бундан бир неча йил муқаддам «Меҳнат – роҳат» қишлоқ врачлик пункти 8-оилавий поликлиника тасарруфидоги шохбчага айлантирилган. Ҳозир у ҳам қаровсиз ҳолга келиб қолган. Бу ерда 12 нафар ўрта тиббиёт ходими қарийб ўн минг кишига хизмат кўрсатаётган бўлса-да, зарур шарт-шароитлар яратилмаган. На иситиш тизими, на бир яроқли

жиҳоз бор. Сув эса ён-атрофдаги хонадонлардан ташиб келтирилади. Ҳаво қаттиқ совуб кетган пайтлардаги аҳвол эса ўз-ўзидан тушунарли. Бинобарин, беморларни қўя турайлик, лоақал тиббиёт ходимларининг меҳнати ҳам етарли даражада қадрланмаяпти. Демак, тизимдаги баъзи ислохотлар кутилган натижани бераёпти.

– 23 йилдан буён шу даргоҳда меҳнат қилман, – дейди поликлиниканинг «Меҳнат – роҳат» шохбчаси фельдшер Самандар Асадов. – Бу ерда илгари ишлаган уч нафар шифокор шароит оғирлиги сабабли соғлиқларини йўқотишди. Шу тариқа пенсияга чиқибди. Биз эса айна кезларда малакали шифокорларга катта эҳтиёж сезаяпмиз. Боз устига, совуқдан қийналаяпмиз...

Сирасини айтганда, Иштихондаги ўнга яқин қишлоқ аҳолисига хизмат кўрсатувчи тиббиёт муассасаларидаги бугунги ҳолатни қўриб, кишининг юраги увишади. Афтидан, соҳа мутасаддилари йиллар давомида ушбу шифо масканларга «ислохот» боси эга бўлишганига ва эришган узундан-узун мақомларига маҳлиё бўлиб қолишганга ўхшайди. Акс ҳолда, улардаги муаммолар ечимини яқкаш дастурларга боғламай, шифокорлар ҳамда мижозлар учун зарур шарт-шароитлар ва қулайликлар яратган бўлишарди.

Нурилла ШАМСИЕВ, «ISHONCH»

Қорақалпоғистон Республикаси

Ўзбекистон касабга уюшмалари Федерацияси Қорақалпоғистон кенгаши яна бир фуқаронинг меҳнат ҳуқуқини тиклади. Бу сафар меҳнат қонунчилигини бузаётган муассаса Қорақалпоғистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазириликнинг ўзи бўлди.

ИЖРО ЭТИЛМАЁТГАН ҚАРОР

ёхуд меҳнат соҳаси мутасаддилари нега меҳнат қонунчилигига риоя қилишмаяпти?

Гап шундаки, Гаўхар Утарбаева 2019 йили Қорақалпоғистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазириликка иш юритувчи бўлиб ишга кирган. 2020 йил январь ойдан эътиборан Меҳнат стандартлари ва меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими етакчи мутахассиси лавозимига ўтказилган. Орадан бир ой ўтиб, вазириликнинг матбуот котиби лавозимига тайинланган. Бу ҳақдаги буйруқ билан танишиб, унга имзо чеккан.

Аммо унга апрель ойда «Меҳнат стандартлари ва меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими етакчи мутахассиси лавозимига тугатилди, сизнинг штатингиз қисқаради», деган мазмунда оғохлантириш хати келди. У хатни ўқиб, ҳайрон бўлди. Ахир у матбуот котиби лавозимига ишляпти-ку?

Шундан сўнг у гап наимада эканини суриштиради. Вазирилик вакиллари унинг Меҳнат стандартлари ва меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими етакчи мутахассиси лавозимига ишлаб келганини айтишади.

«Мен матбуот котиби лавозимига ишляпман. Штат жадвалингизни кўрсатинг. У ерда лавозимим йўқ бўлса, менга қандай қилиб буйруқ чиқаришди», деб ўз ҳуқуқини талаб қилади. Аммо барча ҳаракатлари зое кетади. Вазирилик мутасаддилари штат жадвалини кўрсата олишмайди. 2021 йил 17 июнь кунини Г. Утарбаевани мажлисга чақирди. Асосий масала штат қисқариши

муносабати билан ишдан бўшатилгани ҳақида уни хабардор қилиш экан. Йиғилишда вазириликнинг кенгаши, вазириликнинг касабга уюшмаси раиси ва бошқа ходимлар ҳам иштирок этади. Г. Утарбаева у ерда ҳам тегишли

СУДДА ВАЗИРЛИК ВАКИЛИ Г.УТАРБАЕВАНING МАТБУОТ КОТИБИ ЛАВОЗИМИДА ҚЎШИМЧА ВАЗИФА ЮКЛАТИЛГАН ҲОЛДА ИШЛАГАННИ, АСОСИЙ ШТАТДА МЕХНАТ СТАНДАРТЛАРИ ВА МЕХНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ БЎЛИМИ ЕТАКЧИ МУТАХАССИСИ ЛАВОЗИМИДА ИШЛАБ КЕЛГАННИ АЙТАДИ. Г.УТАРБАЕВАНING ҚЎЛИДАГИ МАТБУОТ КОТИБИ ВАЗИФАСИГА ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ БУЙРУҚ ВАЗИРЛИКНИНГ БУЙРУҚЛАР КИТОБИГА КИРИТИЛМАГАН БЎЛИБ ҚИЧАДИ.

ҳужжатларни, жумладан, штатлар жадвалини тақдим этишни сўрайди. Лекин сўрови бесамавр кетади. Хуллас, 19 июнь кунини ишдан бўшатилгани ҳақидаги хат уйига почта орқали келади. Сўнг «суда шикоят киритмоқчиман» деб, тегишли ҳужжатларни тақдим қилишни сўраб, вазириликка яна хат юборади. Аммо бу сафар ҳам жавоб бўлмади.

Судда вазирилик вакили Г.Утарбаеванинг матбуот котиби

Хуқуқ

лавозимига қўшимча вазифа юклатилган ҳолда ишлаганини, асосий штатда Меҳнат стандартлари ва меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими етакчи мутахассиси лавозимига ишлаб келганини айтиди. Г. Утарбаеванинг қўлидаги уни матбуот котиби вазириликнинг буйруқ вазириликнинг буйруқлари китобига киритилмаган бўлиб чиқади.

Ўзбекистон касабга уюшмалари Федерацияси Қорақалпоғистон кенгаши меҳнат ҳуқуқ инспектори Полат Турсинов Федерация номидан судда масъул вакил сифатида иштирок этади. У Г. Утарбаеванинг даъво аризасини қўллаб-қувватлаб, жавобгар томондан меҳнат қонунчилиги нормалари кўпол равишда бузилганини таъкидлаб, даъво аризасини қаноатлантиришни сўрайди.

Суд барча ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, талабгор фойдасига қарор чиқарди. Бироқ қарор 2021 йил октябрда чиққанига қарамай, ҳамон ижро этилмапти.

Вазирилик «Бизда матбуот котиби деган лавозим йўқ», деб Г. Утарбаевани ишга олмаслик пайида бўлмоқда. Аммо Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 июндаги, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раёсатининг 2021 йил 28 октябрдаги қарорларига мувофиқ Қорақалпоғистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазириликка матбуот котиби лавозими жорий қилинган.

Г. Утарбаева Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раёсатининг мазкур қарори бўйича ишга қайта тиклашни сўраб қилган мурожаатига вазирилик «Ушбу лавозимга аргос тизими орқали танлов асосида ишга қабул қилинади», деб жавоб берган.

Меҳнат қонунчилигини бир четга суриб қўйган Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазириликнинг бундай муносабати қачонгача давом этади?

Есимхон ҚАНОАТОВ, «ISHONCH»

Хоразм вилояти

Замонавий иқтисодиёт қондаси шундай: нафақат тадбиркорлар, балки аҳолининг кенг қатлами ҳам банк кредитларига эҳтиёж сезади. Ўртаҳол турмуш кечирувчилар ҳам кам-кўстани тўғрилаш учун қарз олишга мажбур бўлишади. Иш ҳақи рўзгоридан ортақайиған кишилар таъмин олиш, уй қуриш, маиший техника харид қилиш, тўй қилиш ёки бошқа эҳтиёжларини қондириш учун тижорат банкларига мурожаат қилишади.

«Ҳарна, – деймиз биз, – ҳар ҳолда, судхўрлардан олгандан яхши-ку».

Аммо тижорат банклари таклиф қилаётган кредит фойзалари судхўрларникидан қолишмаяпти. Айтилик, «Ипотекабанк» таклиф қилаётган «Умумий ипотека» кредити устамаси йиллик 26 фоиз. Боз устига, ўрнини қароқчи урганидай, иккиламчи бозордан кредитга уй олмақчи бўлган кишига сотувчи нархни баландалатади, солиқ ва бошқа тўловларни ҳам зиммасига юклайди. Шундоқ ҳам уй-жойларнинг қимматлиги туфайли неча йилдан бери ижарама-ижара юрган оила аҳли бошини чангаллаб қолаверади.

«Давлатимиз эҳтиёжманд оилаларни қўллаб-қувватлаётган, субсидия олиши мумкин», дейишнинг мумкин. Аммо субсидия ҳаммага ҳам берилмайди. Унинг ўз шартлари бор. Биз айтётган, яъни ижарада яшаётган оила оёйга тўрт-беш миллион сўм атрофида даромад қилади. Тўғри, оёйлик даромади 15 миллион сўмдан ошмаган оилалар йиллик 17,5 фоиздан ипотека кредитлари олишлари мумкин. Аммо бунга ҳам кам фоиз деб бўлмайди. Тошкент шаҳридаги

уйларнинг нарх-навоси кўпчиликни чўчитади. Бунинг устига кредит фойзалари ҳам қўшилса, ўртаҳол одам уй олишни орзу ҳам қилмай қўяқолади. Уй-жойлар нархлари вилоят марказларида ҳам арзон эмас.

Айтилик, Урганч шаҳрида уч хонали уйнинг ўртача баҳоси бирламчи бозорда 250-300 миллион, иккиламчи бозорда 150-250 миллион сўм атрофида. Ипотека кредити асосида уй-жой харид қилиш учун 26 фоиздан 36 фоизгача олдиндан тўлов қилиш керак бўлади. Демак, 300 миллион сўм кредит олмақчи бўлган оила камда 72 миллион сўмни олдиндан тўлайди. Ойлик даромади 4-5 миллион сўм бўлса, 72 миллион сўмни қанча муддатда йиғади? 228 миллион сўмнинг йиллик 17,5 фоизи қанча бўлади? Қолаверса, кредит бўйича оёйлик тўловнинг оилавий даромадга нисбати айрим кредит турларида 50, баъзиларида 70 фоиздан ошмаслиги керак. Оила 72 миллион сўмни, уйини кредитга сотадиган сотувчини бир амаллаб топиб, фойзининг баланглигига ҳам қўниб, ариза билан мурожаат қилса, банк унинг аризасини рад қилиши ҳеч гапмас. Бундай шароитда ўртаҳол оила нима қилсин?

Олдинда уч йўл бор: ё иш излаб хорижга кетиш, ё касбидан воз кечиб, тадбиркорлик би-

лан шуғулланиш, ёки камбағаллар сафига қўшилиш. Ваҳоланки, тадбиркорлик ҳаммининг ҳам қўлидан келавермайди. Қолаверса, у яхши мутахассис, ўз касбининг устаси бўлиши мумкин.

Шуниси ҳам борки, хорижда мардикорлик қилиб юрган ватандошларимиз, гарчи аксариятининг мақсади уй-жой қилиш бўлса-да, ипотека кредитлари олишни орзу ҳам қилишмайди. Ахир кредит доимий даромадга эга шахсларга берилади. Бундай шароитда уша юртдошларимиз

лан шуғулланиш, ёки камбағаллар сафига қўшилиш. Ваҳоланки, тадбиркорлик ҳаммининг ҳам қўлидан келавермайди. Қолаверса, у яхши мутахассис, ўз касбининг устаси бўлиши мумкин.

Шуниси ҳам борки, хорижда мардикорлик қилиб юрган ватандошларимиз, гарчи аксариятининг мақсади уй-жой қилиш бўлса-да, ипотека кредитлари олишни орзу ҳам қилишмайди. Ахир кредит доимий даромадга эга шахсларга берилади. Бундай шароитда уша юртдошларимиз

КРЕДИТ ФОЙЗЛАРИ ҚАЧОН КАМАЯДИ?

уй-жой қурилиши билан шуғулланувчи тадбиркорларга мурожаат қилади. Тадбиркор инсофли бўлса, омади чопади. Йўқса, уйни анча қимматга олишга мажбур. Тўловларни эса икки-уч йил ичида амалга ошириши керак.

Истеъмол кредитлари, микроқарзларнинг фойзалари янада катта. Йиллик 26-28 ва ундан ҳам баледа. Тижорат банклари таклиф қилаётган омонатлар 14 фоиздан 22 фоизгача бўлган ҳолда, кредитлар фойзалари бунчалик баланглигини нима билан изоҳлаш мумкин? Банк мутасаддилари инфляция даражасини, иқтисодий шарт-шароитларни ва яна бир нималарни баҳона қилишлари тайин. Аммо баҳона эмас, жўяли ечим керак. Қўшни давлатларда банк кредити фойзалари биздагидан анча арзон ва олиш ҳам анча осон-ку. Улар топган ечимни топишга банкирларимизнинг салоҳияти етмайми?

Тасаввур қилинг, ўртаҳол оила вакилларидан бири ноёб жарроҳлик амалиётига эҳтиёж сезапти. 30-40 миллион ва ундан кўп маблағ талаб қиладиган амалиётга пули етмайди. Давлатдан ёрдан олишга эса параметрлари тўғри келмайди – камбағал эмас. Тижорат банкларидан микроқарз сўрашга мажбур бўлади. Қисқа фурсатда қарз олиш учун ҳар қандай фойза рози. Ноёб амалиётни бошидан кечирган одам

маълум муддат ишга лаёқатсиз бўлади ва қўшимча муолажаларга эҳтиёж сезади. Мана шундай шароитда банкдан олган қарзи оила иқтисодини чўктириши аниқ. Банкларимиз фақат давлат маблағ ажратсагина маълум мақсадлар учун кам фойзли кредитлар беради? Нима учун тижорат банклари ўз маблағлари ҳисобидан аҳолига имтиёзлар ёки кам фойзли кредитлар таклиф қилмаслиги керак? Нима учун кредит ажратишда ёки бошқа шикоятлар кўрсатишда фақат банк манфаатлари инобатга олинади, аҳолининг яшаш шароитлари эътибордан четда қолади?

Кредит ҳисобига маиший техника харид қилмоқчи бўлдим. 5 миллион сўмлик буюм учун 7 миллион сўм тўлагим келмади. Савдо дўконларини айланиб, улардан бирида харид қилган маҳсулот учун олдиндан 35 фоиз тўлов қилиб, қолган пулини уч ой ичида қайтарсангиз, фойз тўланмаслигидан хабар топдим. Бу дўконда харидорлар учун бошқа имтиёзлар, бонуслар ҳам берилар экан. Шунинг учунми, мижозлари кўп. Тижорат банклари мижозларга бонус бергани ҳақида эшитганимиз?

«Олдиндан 35 миллион сўм тўлагандим. Ҳарна фойзалари камайсин деб, қарз-хавола қилиб, 20 миллион сўм тўлов қилдим. Ҳеч нарса ўзгармади. 20 миллион сўмнинг ҳисобимда тураркан-у, ойма-ой ечиб боришаркан, фойз устамаси камаймас экан. Пулим банкда тургани учун менга фойз ҳам тўлашмас экан. Ойига уч-тўрт миллион сўмдан тўлов қиламан, қарзимдан тезроқ қутулаётган ҳам рози бўлишаркан. «Ё график асосида тўлаш, ё қолган қарзингизнинг ҳаммасини!» дейишди.

Агар омонатга пул қўйган киши маблағини муддатидан олдин қайтариб олса, фойзи тўланмайди. Кредит олиш учун қўйилган бошланғич маблағга фойз берилмайди.

Аслида тижорат банклари хизмат кўрсатувчи муассаса саналади. Хизмат кўрсатувчи учун эса мижоз талаби муҳим ҳисобланиши керак эмасми? Зеро, мижоз доим ҳақ дейишади. Банк ходимлари ўқитувчи ва шифокорлардан 5-6 баробар кўп иш ҳақи олишади. Улар хўжалик ҳисобида фаолият кўрсатишади ва кўп ҳақ олиш қонунга хилоф эмас. Аммо бу даромад тагида халқни норози қилувчи баланд фойзалар турганини ҳам унутмайлик.

Истагимиз – тижорат банклари жаҳон тажрибасини ўрганиб, ўз фаолиятларини такомиллаштириш чораларини қўришса, нафақат банк, балки мижозлар манфаатларини ҳам инобатга олишса, айна мудоа бўларди.

Мухаббат ТЎРАБОЕВА, «ISHONCH»

«СИЗ ҲАМ «ТЕМА»ДАМИСИЗ, АКА?»
 – Сезишимча, сўнги пайтларда банки бирмунча кўпайиб қолди, – дея гап бошлади «Яндекс» такси ҳайдовчиси. – Мен бу гапларни миш-мишларга эмас, ўзим кўрган-билган ҳолатларга таяниб айтман. Чунки касбим тақозоси билан ҳар хил одамларга дуч келаман. Ишонсангиз, кунига 10-20 нафар кишини баъзи виждонсизлар «дорихона»-сига олиб бориб келаман. Бу мижозларнинг аксариятини 13-14 ёшдаги ўсмирлар ташкил этади.

Биз, таксистлар мижоз манзилни айтиши биланоқ қаерга ва нимага кетаётганини билиб оламиз. Гоҳида ўз оғзидан эшитиш учун «Ҳа, болакай, «дори»гами?» деб сўрайман. Бола бола-да, ҳозиржавоблик билан «Вой, ака, сиз ҳам «тема»дамисиз?» деб қолади. Унга «Йўқ «тема»да эмасман. Лекин сенга ўхшаган «тема»дагиларни кўп олиб бораман шу дорихонага», дейман.

Бир куни биттасидан гап олдим. – Шу дорини ичиб нима наф кўрасан? Нафақат ёш

психотроп моддаларга ружу қўйиш асосан ўсмирлик давридан бошланади. Бундай ҳолатда улар ёш организмни жуда тез қаритади. Шу боис наркоманлар орасида 40 ёшгача яшагани камдан-кам учрайди.

умрингни, бутун ҳаётингни барбод қилди-ку! – дедим ғазабимни зўрға жилволаб.

У нима деди денг:
 – Сиз аввал битта ичиб кўринг. Шунда бор ғам-ташвишингни унутасиз. Барча кўзингизга дўст бўлиб кўринади, кувноқ ва шодон бўлиб қоласиз...

– Вой, чурвақа-ей, – дедим ажабланиб. – Мушздай бошинг билан сенда нима ғам-ташвиш бор?
 – Ҳа, энди... ҳар хил ҳолат бўлади-да. Баъзан муаллим ноҳақ уришади ёки ўтқоқлар «терпил»лик қилади... Шунақа пайтлар мана шу «дори» жонимга оро қиради, – деди у бамайлихотир...

АВВАЛ «ДОРИ» ИЧИЛАДИ, КЕЙИН «СУВ» ПУРКАЛАДИ
 Психотроп моддаларни истеъмол қилишга, кайф-сафо қилишга одатланган кишиларнинг айтишларича, улар илгари «Лирика» дорисидан кўп фойдаланишган, ҳозир эса, «Регепен» ва «Зардекс»дан зўри йўқ. Бу воситалар бир яримикки соатда инсон организмга таъсир қилади. Аммо тез орада кучини йўқота бошлайди. Шу боис «дунёнинг ғам-ташвишларини узоқроқ унуттиш» учун бурунга «Тропикамид» дориси пуркалади.

Афсус, бугунги кунда кўпчили-

гимиз кўз ўнгимизда рўй бераётган бундай аянчли воқеаларнинг нафақат гувоҳи, балки томошабинига ҳам айланиб қолдик. Виждонини шайтонга сотиб, пул кетидан қувган баъзи дорихона эгалари ҳамда энергетик ичимликлар савдосидан мўмай даромад орттириб, ошиғи олчи бўлаётганлар наҳотки бу қилмишлари оқибатини ўйлаб кўрмасалар? Наҳотки, эмоқнинг қусмоғи борлигини, ўзларининг ҳам фарзандлари бир кунмас-бир кун шундай балаго мубтало бўлиши эҳтимолдан холи эмаслигини билмасалар?..

«АСР ВАБОСИ» ОҚИБАТЛАРИ
 Мутахассисларнинг фикрича, психотроп моддалар инсоннинг психологик ва физиологик функцияларини ва «дори»га қарам бўлиб қолган барча ички органларини издан чиқаради. Унга бўлган тобелик, аввало, кишини шахсиятидан айиради ва организмга тўлиқ пугур еткази.

Психотроп моддаларни истеъмол қилишнинг охири «вой» эканини ёшлар тушуниб етмайди. Уларнинг хаёлида «енгилгина» психотроп таблеткаларнинг ҳеч қандай зарари йўқ. Ёки «бир мартагина мазасини кўраман» деб ўйлайди. Тўғри, стресс ҳолатидан чиққунга қадар истеъмол қилса, ҳеч нарса бўлмайди. Аммо мана шу «бир марта»нинг қулуга айланиб қолиши мумкинлиги етти ухлаб тушарган ҳам кирмайди. Чунки кейинчалик уларнинг бу «ўйин»ларга сезувчанлик қобилияти ўла бошлайди ва ҳар доим қабул қилладиган «доза»си қониқтирмай кўяди.

Психотроп моддаларга ружу қўйиш бора-бора наркоманияга ўтишга олиб келиши мумкин. Биламизки, наркомания энг оғир дард эканлиги ва сурункали хасталик-

лар сирасига кириши тиббиётда аллақачонлар ҳар томонлама исботланган.

Бинобарин, аввалбошда шунчаки кўнгулхушлиқдек бераётган дарда ўрин бўшатиб беради. Наркотик моддаларнинг мақорлигини нафақат банги, балки атрофидагилар ҳам жуда кеч тушунишади.

Мазкур моддаларни узоқ муддат ва кўп миқдорда қабул қилган киши лўқиллаган оғриқни бутун танаси, ҳатто тирноқлари ва соч толалари орқали ҳам ҳис этади. Шу боис унинг домига тушганлар кўпинча гўжанак бўлиб ётиб олади ва фикри-эди оғриқни қолдириш учун лоақал бир донагина бўлса-да, «тапбости» топиб, истеъмол қилишга қаратилган кимсага айланади. Наркотик моддалар киши психомоциясини бутунлай издан чиқаради. Энг ачинарлиси, қақшатиқ оғриқлар туфайли ҳолдан тойган юрак охир-оқибат уришдан тўхтайд...

Бу заҳри қотиллар ўлимга олиб келишининг сабаблари кўп. Аввало, улар кўп миқдорда истеъмол қилинса, инсон

миясига борадиган ҳаво йўллари беркичиб, нафас олишни тўтатади. Иккинчиси – ҳавфи инфекция, яъни ОИТСга олиб келувчи ВИЧ, цирроз касаллиги ва жигар саратонини келтириб чиқарувчи В, С ва Д гепатитларидир. Учинчиси – бангилар орасида ўз жонига қасд қилувчилар кўп учрайди.

Гиёҳвандлик моддалари қандай шаклда бўлишидан қатъи назар, оғу саналади. Чунки улар инсоннинг барча орган тўқималари, марказий асаб тизимига, жигар ва буйрағига жиддий зарар еткази. Ҳатто «темир ирода»лиларини ҳам синдиради. Унинг қомига тушиб қолган киши жисмонан жуда бақувват ва руҳан ўта соғлом бўлган тақдирда ҳам бу иллатдан қутулиши мушкул.

Наркотик моддаларга ружу қўйиш асосан ўсмирлик давридан бошланади. Бундай ҳолатда улар ёш организмни жуда тез қаритади.

Очигини айтганда, бангиларни дуч келган усудда ўзбошимчилик билан даволаш мумкин эмас. Чунки бунинг иложи йўқ. Уларнинг ҳаётини сақлаб қолишнинг бирдан-бир ишончли йўли узоқ вақт ва махсус усулларда амалга оширилган муолажалардан фойдаланишдир.

Ҳозирга қадар наркоманияни тўлиқ даволадиган дори воситаси кашф этилмаган. Қолаверса, бу касаллик йўқолмайди, фақат маълум муддат «уйку»га кетади. Мутахассисларнинг утиришларича, ундан қутулишнинг бирдан-бир йўли метиндан-да қаттиқ иродага эга бўлиш

ва наркология марказига мурожаат қилишдир. Шунингдек, гиёҳвандларни доимий равишда назорат қилиб бориш керак. Фарзандларимиз бу вабонинг исқанжасига тушиб қолмаслиги учун эса, уларга кўпроқ этибор қаратишимиз даркор.

Бу барчамизнинг кундалик вазифамиз ва келажақ авлодлар олдидаги бурчимиздир!

МУТАХАССИСЛАРНИНГ ФИКРИЧА, ПСИХОТРОП МОДДАЛАР ИНСОННИНГ ПСИХОЛОГИК ВА ФИЗИОЛОГИК ФУНКЦИЯЛАРИНИ ВА «ДОРИ»ГА ҚАРАМ БЎЛИБ ҚОЛГАН БАРАМ ИЧКИ ОРГАНЛАРИНИ ИЗДАН ЧИҚАРАДИ. УНГА БЎЛГАН ТОБЕЛИК, АВВАЛО, КИШИНИ ШАХСИЯТИДАН АЙИРАДИ ВА ОРГАНИЗМИГА ТЎЛИҚ ПУТУР ЕТКАЗАДИ.

Дилором ХУДОЙБЕРГАНОВА, «ISHONCH»

МУАССИС:
 O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi
 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 116-рақам билан рўйхатга олинган.

«Ishonch» va «Ishonch-Doverie» gazetalari тахрир ҳайъати:

Кудратилла РАФИҚОВ (тахрир ҳайъати раиси), Улуғбек ЖАЛМЕНОВ, Анвар АБДУМУХТОРОВ, Сайфулло АҲМЕДОВ, Акмал САИДОВ, Равшан БЕДИЛОВ, Қутлимурот СОБИРОВ, Сўхроб РАФИҚОВ, Шокосим ШОИСЛОМОВ, Ҳамидулла ПИРИМҚУЛОВ, Нодира ҒОЙИБНАЗАРОВА, Анвар ҚУЛМУРОДОВ (Боли муҳаррирининг биринчи ўринбосари),

Меҳришариф ШУКУРОВ (Масъул котиб – «Ishonch»), Валентина МАРЦЕНЯК (Масъул котиб – «Ishonch-Doverie»)

Бош муҳаррир
 Ҳусан ЭРМАТОВ

Бўлимлар:
 Касаба уюшмалари ҳаёти – (71) 256-64-69
 Ҳуқуқ ва халқро ҳаёт – (71) 256-52-89
 Миллий-маънавий кадрлар ва спорт – (71) 256-82-79
 Хатлар ва муҳбирлар билан ишлар – (71) 256-85-43
 Маркетинг ва обуна – (71) 256-87-73

www.ishonch.uz
 сайти орқали Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари, тағлиқ, танқидий мақолалар, хабарларнинг тўлиқ матни билан танишишингиз мумкин.

Рус тилидаги «утюг» туркий сўз эканини кўпчилик яхши билади ва русчага ўтган туркий сўзлар қақча гап кетганда, биринчилардан бўлиб, уни тилга олади. Аммо ундан кейин-чи? Афсус, бу саволга жавоб йўқ. Қолаверса, ушбу сўз этимологияси ҳам баъзан нотўғри талқин этилади. Хуллас, қуйида шу ҳақда фикр юритамиз.

Хўш, «утюг» туркий сўз экан, нега уни тилимизга қайтармаёмиз? Нега адабий тилда «дазмол» деб ишлатамиз? [«дарзмол» – форсча: «дарз» (чоқ) + «молидан» («суртмоқ, ишқаламоқ») сўзларидан]. Ваҳоланки, эронликларнинг ўзлари уни «дарзмол» эмас, турклар сингари «утув» (туркча: «ütü») деб аташади. Ҳозир деярли барча туркий халқлар (турк, қозоқ, қирғиз, озарбайжон, татар, бошқирд... қисман тожиклар ҳам) утукни «утук» дейди ва «утукламоқ» феълини қўллайди. Рус тилида ҳам бу туркий сўздан «утюжить» феъли ясалган.

Кошғарий бобомиз «Девону луғотит-турк»да унга жуда яхши таъриф берган: «отўк – андавага ўхшаш темир [асбоб] бўлиб, уни қиздирадлар ва кийимнинг чок ҳамда бахяларини ва туқларини бостириб силлиқлайдилар» (ДЛТ.I.Т:1960.99-6em). Шунингдек, қадимда «утукламоқ» маъносида «отиди» феъли ҳам ишлатилган, хусусан, «Девон»да унга шундай изоҳ берилди: «отиди – дазмол қилди. Ол тонуг отиди – у тўн (кийим) чокларини темир (дазмол) билан силлиқлади (отир, отимак)» (ДЛТ.III.Т:1963.268-6em).

«Утук» сўзининг келиб чиқиши ҳақида гап кетганда, баъзан «утук» – «ўт» (олов) ва «юк» сўзлари қўшилишидан ясалган, унинг ичига ўт солингани (юклангани) учун шундай аталган, деган юзаки қараш ҳам кулоққа чалинади. Бу фикр нотўғрилигини «Девону луғотит-турк»да «ўт» ва «утук» сўзларининг ёзилишидаги фарқда ҳам кўриш мумкин. Хусусан, «ўт» сўзи – («о:т») шаклида ёзилган, яъни «ў» товуши қўзиқроқ, «отўк» ва «отиди» сўзлари бошидаги «у» товуши эса қишқа ва юмшоқроқ. Эҳтимол, бу икки сўз («от» ва «от») қачонлардир бир ўзақдан ўсиб чиққан бўлиши мумкин. Чунки қадимги «от» («ут») феъли – «силлиқламоқ», шунингдек, «оловда қўйдириб текисламоқ» маъноларига эга бўл-

«УТУК» – ЎЗИМИЗНИНГ СЎЗ!

Мулоҳаза

«о» каби унлилар учун белгилар йўқлиги боис биз «от», «от», «ут» каби сўзларни талаффузда ажрата олмаёмиз.

«Девону луғотит-турк»нинг ўзбекча нашрида «утук» сўзи «отўк» шаклида транскрипция қилинган. «Этимологический словарь тюркских языков» луғатида бу сўзнинг «ут», «үт» шакли бирламчи, «от», «отў» (унлилар биров қалинроқ) шакли иккиламчи эканлиги айтилади (ЭСТЯ.I. 641).

Шундай қилиб, «утук» сўзи «силлиқламоқ» маъносидаги «үтү» феълига («юк» сўзини эмас, балки) от ясовчи «-к» қўшимчасини қўйиш йўли билан ясалган (битиК, этиК, эгик сингари). Бу сўзни ҳозирги имлода ҳам «утук» деб ёзиш тўғри бўлади. Боиси, у пайдо бўлганда тилимизда сингармонизм, яъни биринчи ва иккинчи бўғинлардаги унлиларнинг уйғунлиги, оҳангдошлиги ҳодисаси мавжуд эди («Девон»дан келтирилган «Отўк»да ҳам унлилар оҳангдошлиги мавжуд, аммо «үтик» деганда сингармонизм биров бузилмади).

Гапнинг индаллосини айтадиган бўлсак, аслида ҳозир ҳам аксарият ўзбек лаҳжаларида, ҳудудларда «дазмол» эмас, «утук», «утук қилмоқ», «утукламоқ» сўзлари ишлатилади. Айтилик, Хоразмда «уттик» дейилади, бошқа вилоятларда ҳам шунга ўхшаш ҳолатлар кузатилади. Фақат баъзи шевалар таъсирида ўзбек адабий тилида «дазмол» қабул қилинган. Кўпчилик уйда «утук» сўзини ишлатиб, адабий тилда гапирганда ё ёзганда «дазмол» дейишга мажбур.

Шундай экан, барча туркий халқлар сингари «утук»ни адабий тилга олиб кириш ўрнига, нега унга ётсираб қараймиз? Айтилик, яқин ўтмишда «товар» сўзини ҳам «мол», «буюм», «жиҳоз» каби сўзларга алмаштириш аънанаси мавжуд эди, сўнги пайтларда «товар» (аслида «тавар») ҳам тилимизга қайтаётгани, яъни баъзи ўзбекча ҳужжатларда «мол», «буюм» эмас, «товар» деб ёзилаётгани кишини қувонтиради. Ўзбекистон аҳолисининг аксарияти «утук» сўзини ишлатса-да, у лоақал «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»га ҳам киритилмаган.

Шундай экан, «утук»нинг тилимизга қайтарилиши, луғатларимиздан жой олиши, ёзувларимизда акс этиши, радио ва ойнаи жаҳонда ҳам бемалол қўлланиши мақсадга мувофиқдир. Тилимизда «утук» ҳам, «дазмол» ҳам синоним сўзлар сифатида ашайверши мумкин.

Абдувоҳид ХАЙИТ, филология фанлари номзоди

Эълон!
Шахмат мусобақасига марҳабо!

Ҳурматли журналистлар! Шахмат деса ўзини «томдан ташлайдиган» азиз ҳамкасблар!
 Сўнги пайтларда фаолияти қайта тикланган, шахматдаги «фарзин» каби жавлон уришни кўзлаб турган Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмасининг Тошкент шаҳар бўлими, шахмат тили билан айтганда, навбатдаги «юриш»ни қилмоқда. Бу «юриш» шундан иборатки, бўлим томонидан пойтахтда ашаб ижод қилаётган журналистлар ўртасида шахмат мусобақаси, аниқроғи, шаҳар биринчилиги ўтказилмоқда.

Узунқулоқ гапларга қараганда, мусобақага жаҳон чемпиони, ҳамюртимиз Рустам Қосимжонов ҳакамлик қилар эмиш. Голибларга ва яна турли номинациялар бўйича бериладиган совғаларни ҳали Карпов, Каспаров, Анандлар ҳам қўлга киритмаган эмиш.

Мусобақа шу йил 28 январь кунини Ўзбекистон шахмат федерацияси биносида бўлиб ўтади. Келинг, қатнашинг, омаднингизни синаб кўринг!

Дарвоқе, мусобақа икки босқичдан иборат бўлиб, кунининг иккинчи ярмида голиблар республика чемпионилиги учун курашади. Республика кенгаши барча ҳудудлардан энг зўрларни мусобақага таклиф этган.

Э, хуллас, ўша кунини шахматчиларнинг «додо»лари билан учрашасиз. Баҳонада бугунги журналистика, «обуна»нинг аҳволи, матбуотга дўст-у қадрдонлар ҳақида ҳам гурунг қизиши кутилмоқда.

Яна бир гап: мусобақа белгиланган вақтда бошланади, тартиб-қоидаларга қатъий амал қилинади. Ҳа, энди, мусобақада фахрий меҳмон сифатида қатнашадиган, номлари юқорида зикр қилинган шахматчиларни куттириб қўйиб, уларнинг олдида уялиб қолмайлик-да.

Мусобақада иштирок этиш учун қаерга мурожаат қилиш керак, деб ўйлай бошладингиз-а? Битта рақам бор, шу орқали рўйхатга ёзилиш мумкин. Демак, телефон рақами: (99) 889-90-25.

Лекин шошилинг! Вақт оз қолди. Рўйхатга олиш 27 январь кунини соат 18:00да тугайди.

Кўнгириқ қилинг ва рўйхатдан ўтинг!

(Эълоннинг жиддий ва ҳазил ўринларини фаҳмлаганларга раҳмат!)

Қудудлардаги муҳбирлар:
 Қорақалпоғистон Республикаси – (+998-99) 889-90-22
 Андижон вилояти – (+998-99) 889-90-23
 Жиззах вилояти – (+998-99) 889-90-34
 Наманган вилояти – (+998-99) 889-90-02
 Навоий вилояти – (+998-99) 889-90-28
 Тошкент вилояти – (+998-93) 573-77-14
 Самарқанд вилояти – (+998-99) 889-90-26
 Сирдарё вилояти – (+998-99) 889-98-55
 Сурхондарё вилояти – (+998-99) 889-90-32
 Фарғона вилояти – (+998-99) 889-90-24
 Хоразм вилояти – (+998-99) 889-98-01
 Қашқадарё вилояти – (+998-99) 889-90-27

«Ishonch»дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилмиш шарт.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланмиши мумкин.

Навбатчи муҳаррир:
 А. Ҳайдаров

Мусаххачилар:
 Д. Худойберганава, У. Худойберганава

Саҳифаловчи:
 Ҳ. Абдуҷалилов

Босишга топшириш вақти – **23:40**
 Топширилди – **01:20**

Газета офсет усулида, А-2 форматда босилди. Ҳажми 2 босма табоқ. Буюртма **Г-106**
34308 нусхада босилди.
 Нашр қўрсаткичи: **133**

1 2 3 4 5 6

Баҳоси келишилган нарҳда

Манзилими:
 100165, Тошкент шаҳри, Бухоро кўчаси, 24-уй.
 E-mail: ishonch1991@yandex.uz

Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади. Газета «Ishonch»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

«Shaq» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида chop этилди.
Корхона манзили:
 Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Тахририят ҳисобрақами:
 2021 0000 0004 3052 7001,
 АТИБ «Ispetka bank»
 Яшновод филиали,
 Банк коди: 00959,
 СТИР: 201133889,
 ОКЭД: 58130